

מתווה הפעלה ארצי לתכנית "עצמ"ה" (ערכים, ציונות, מנהיגות, הגשמה) – תכנית בית ספרית למנהיגות נוער ייעודית להכנה לשירות משמעותי

רציונל

"עצמ"ה" היא תכנית הכנה לשירות משמעותי המתקיימת במרחב הבית ספרי באמצעות הקמה של קבוצת בני הנוער (מלש"בים) כקבוצת מנהיגות ורתימתם להשפעה על קבוצת בני נוער צעירים מהם ועל קבוצת השווים להם בקידום נכונות בני הנוער ומוכנותם לשירות משמעותי בקהילת בית הספר.

קהל יעד

- ✓ חטיבות עליונות במוסדות חינוך בכל מחוז (שלוש שנתיים ושש שנתיים) שבהם פועלת תכנית לנכונות ומוכנות לשירות משמעותי על-פי חוזר מנכ"ל "נכונות לשירות ומוכנות לצה"ל" והעומדות בתנאי הסף לתקצוב רכז בית ספרי במסגרת הפעלת תכניות הכנה לשירות משמעותי לשנת הלימודים תשע"ז ואילך (מצ"ב).
- ✓ קבוצת מנהיגות נוער מתפתחת מיועדת לתלמידי כיתות י'-י"ב.
- ✓ 35% מחברי הקבוצה יהיו בני נוער יוצאי אתיופיה.

דרכי פעולה במטה ובמחוז

ברמת המטה

- ✓ הטמעת התכנית במחוזות.
- ✓ ליווי הרפרנטים לתכנית "עצמ"ה" במחוזות.
- ✓ הבניית מאגר פעילויות בהתאמה לתכנית ולצורכי השטח.
- ✓ עריכת שני ימי עיון ארציים לרכזי "עצמ"ה" – בתחילת שנת פעילות ולאחר חג הפסח.
- ✓ קיום מערך הערכה ובקרה מובנה לתכנית.

ברמת המחוז

- ✓ רכז הכנה לשירות משמעותי במחוז אחראי להטמעת תכנית "עצמ"ה" בקרב בתי הספר ולבניית תכנית שנתית.
- ✓ פרסום קול קורא לבתי הספר: "קריטריונים לתקצוב רכז בית ספרי להפעלת תכניות הכנה לשירות משמעותי".
- ✓ ועדה מחוזית תבחר בבתי ספר לקיום התכנית בהלימה לתנאי הסף ובהמלצת רכז הכנה לשירות משמעותי במחוז.
- ✓ רכז הכנה לשירות משמעותי ינפיק כתבי מינוי לרכזי "עצמ"ה" בבתי הספר הנבחרים, בחתימת: מנהל מינהל חברה ונוער במחוז, ממונה חח"ק במחוז, ממונה על מכינות "אופק" ועל צעירים בגיל גיוס במטה.

- ✓ באחריות סגן המה"ד המחוזי:

○ הכשרה ופיתוח מקצועי של רכזי "עצמ"ה" להטמעת התכנית במחוז.

○ ליווי רכזי "עצמ"ה" לאורך שנת הפעילות במפגשים קבועים – על-פי תכנון מחוזי ובתיאום עם רכז הכנה לשירות משמעותי במחוז.

○ תכנון סמינר הכשרה והעצמה מחוזי לחניכי "עצמ"ה" (הדרכה ותוכן).

✓ הערכה של התכנית ובקרה עליה במסגרת המחוז.

"עצמ"ה" – ערכים, ציונות, מנהיגות, הגשמה - תכנית להכשרת מנהיגות צעירה ייעודית להכנה לשירות משמעותי – מתווה פדגוגי

תכנית "עצמ"ה" מיועדת לטפח מנהיגות צעירה ייעודית לנושא "נכונות ומוכנות לשירות משמעותי" – להעצמה אישית, ערכית וחברתית של בני נוער כמובילים חברתיים בתחום זה בבית הספר. הכנה לשירות משמעותי היא נדבך מרכזי בתהליך החינוכי-ערכי-קהילתי המתקיים בכיתות י"א-י"ב בבתי הספר. תכנית "עצמ"ה" מבוססת על האמונה כי הכשרת בני הנוער, העצמתם כמנהיגים צעירים ומעורבותם הפעילה בתכנית הכנה לשירות משמעותי במרחב החינוכי יתרמו למינוף שינוי עמדות ביחס לגיוס לשירות משמעותי וירחיבו את מעגלי ההשפעה על קבוצת השווים, על הצוותים החינוכיים בבית הספר ועל הקהילה.

במסגרת תכנית "עצמ"ה" תוקם קבוצת מנהיגות נוער (עד 25 בני נוער בכיתה י') ייעודית להכנה לשירות משמעותי:

✓ הקבוצה תעבור תהליכי הכשרה לפיתוח מנהיגות ולהעצמה אישית וקבוצתית: תעסוק בנושאים חברתיים, ערכיים, לאומיים ואקטואליים בתחום חברתי-ערכי, בזיקה לתחום הכנה לשירות משמעותי, אגב התנסויות מעשיות – בהלימה לתכני התכנית ולתהליכי ההגשמה – במטרה להוביל תהליכי מודעות ושינוי ערכי-חברתי בקרב קבוצת השווים.

✓ הקבוצה תפתח את הבסיס הערכי-חברתי בשכבות צעירות מהם ובקרב חבריהם בבית הספר באמצעות פעילות חברתית-ערכית לבירור ערכים ולהטמעתם.

✓ הקבוצה תהיה שותפה בתכנית הכנה לשירות משמעותי לצה"ל במרחב הבית ספרי והקהילתי ותפעיל יוזמות ופרויקטים לקידום הנושא.

התכנית מוכרת למסגרת שעות "התפתחות אישית ומעורבות חברתית".

שני צירים מרכזיים להפעלת התכנית

1. **ציר הכשרה:** בני הנוער יעברו תהליך העצמה אישית וקבוצתית, שיכלול פיתוח מנהיגות אישית וקבוצתית, גיבוש תפיסת זהות אישית וחברתית, הגדרת ערכים הנגזרים מתפיסות אלו ופעולה להטמעת הערכים במרחב החינוכי באוריינטציה לעידוד שירות משמעותי.

2. **ציר התנסות והגשמה:** הדרכת קבוצות, פעילויות לבירור ערכי ויוזמות המבטאות ערכי מנהיגות וציונות כחלק ממערך הכנה לשירות משמעותי במרחב החינוכי ובקהילה.

אלו יבואו לידי ביטוי בשלושה מעגלי התייחסות השזורים זה בזה: פרט, קבוצה, בית ספר/קהילה

דגשים פדגוגיים – מהלך הפעלת התכנית בבית הספר

א. מינוי רכז תכנית בבית הספר

מינוי הרכז ייעשה בהתאם לתנאי הסף, המוגדרים ב"קריטריונים לתקצוב רכז בית ספרי במסגרת הפעלת תכניות הכנה לשירות משמעותי".

הגדרת תפקיד הרכז

1. אחראי לבניית תכנית הכשרה והשמה תלת-שנתית בהתאם למתווה תכנית קבוצת "עצמ"ה" ובהתאמה לתכנית החינוך החברתי ולתכנית הכנה לשירות משמעותי המתקיימות בבית הספר.
2. אחראי לבניית קבוצה ולהובלתה, החל מתהליכי האיתור והמיון ולאורך כל תהליך ההכשרה, ההתנסות וההגשמה.
3. אחראי להכשרת בני הנוער ליישום התכנית בהיקף של 2 ש"ש, פעם בשבוע במפגש הכשרה וליווי קבוצתי.
4. שותף לבניית סמינרי הכשרה ומפעלים חינוכיים ולהדרכה בהם.
5. אחראי לחניכה, להנחיה ולליווי אישי של חברי הקבוצה בתהליכים האישיים והקבוצתיים, הן בהיבטים חברתיים הן בתהליך ההתנסות וההגשמה.
6. מוביל את הפעלת התכנית בהתאמה לתכנית בית ספרית כוללת (בשיתוף רכז ח"ח, רכז מעורבות, רכז של"ח, יועץ שכבה, רכז שכבה, מד"ן, מורה חנ"ג ושותפים רלוונטיים נוספים בקהילה: רכז רשותי להכנה לשירות משמעותי, מנהל יחידת נוער, מנהל מתנ"ס וכיו"ב).
7. אחראי לאיתור ולזיהוי מסגרות להתנסות ולסיוע במימוש יוזמות מעורבות חברתית של בני הנוער בהתאם לתכנית ובאוריינטציה להעצמה ולעידוד שירות משמעותי.
8. משתתף בימי הכשרה וימי שיא מחוזיים וארציים.

ב. הובלה והפעלה של התהליך החינוכי בקבוצת "עצמ"ה"

תהליך הפעלת הקבוצה יתקיים ב שלבים בכיתות י"א:

1. מיון ואיתור בני הנוער

- ✓ **פרסום "קול קורא" והצגת התכנית** לבני הנוער לקראת הגשת מועמדות לתכנית. יש חשיבות רבה להצטרפות לתכנית בבחירה חופשית של בני הנוער.
- ✓ **איתור ומיון חניכים** באמצעות ועדה ממיינת, הכוללת רכז "עצמ"ה", מחנך הכיתה, יועץ בית הספר, נציגות קבוצת מנהיגות תכנית "עצמ"ה" מכיתה י"ב.

קריטריונים לבחירת מועמדים

- א. מוטיבציה גבוהה להשתלבות בתכנית.
- ב. מידת החיבור והמחויבות של הנער או של הנערה לנושא.
- ג. רצון להתפתחות אישית, להשפעה ולמעורבות חברתית בנושא הכנה לשירות משמעותית.
- ד. אחריות ומחויבות לדרישות התכנית.
- ה. התרשמות אישית והמלצות אישיות.

2. הכשרת בני הנוער

מטרה: זיהוי פוטנציאל הנהגה אישי וקבוצתי בקרב בני הנוער ומימוש, קיום אתגר אישי במסגרת התכנית ותורמה חברתית לנכונות ולמוכנות לשירות משמעותי בקבוצת השווים במרחב הבית ספרי.

יסודות מארגנים להכשרה הדרגתית וספירלית של בני הנוער

1. גילוי פוטנציאל מנהיגות אישית ואינטראקציות קבוצתיות וחיזוקם, בירור ערכים ובניית חזון הקשור לתפקיד.
2. העשרת הידע בתחום המנהיגות, בסוגיות חברתיות-ערכיות, בנושא החברה הישראלית, בנושא שירות צבאי וכיו"ב.
3. פיתוח כישורים חברתיים ומיומנויות בהתאמה לתפקידים הייעודי בתכנית.
4. התנסויות מגוונות: הדרכה קבוצתית והנחיה, יזמות ומפעלים חינוכיים בבית הספר ובקהילה באוריינטציה לנושא ההכנה לשירות משמעותי – בצמצום מושכל של סמכות "עולם המבוגרים" ובהאצלת סמכויות לבני הנוער – קיום מערך קבלת משוב והפקת לקחים ללמידה.
5. תמיכה שיטתית – חניכה, ליווי ותמיכה לבני הנוער ולקבוצת המנהיגות הצעירה.

תהליך ההכשרה

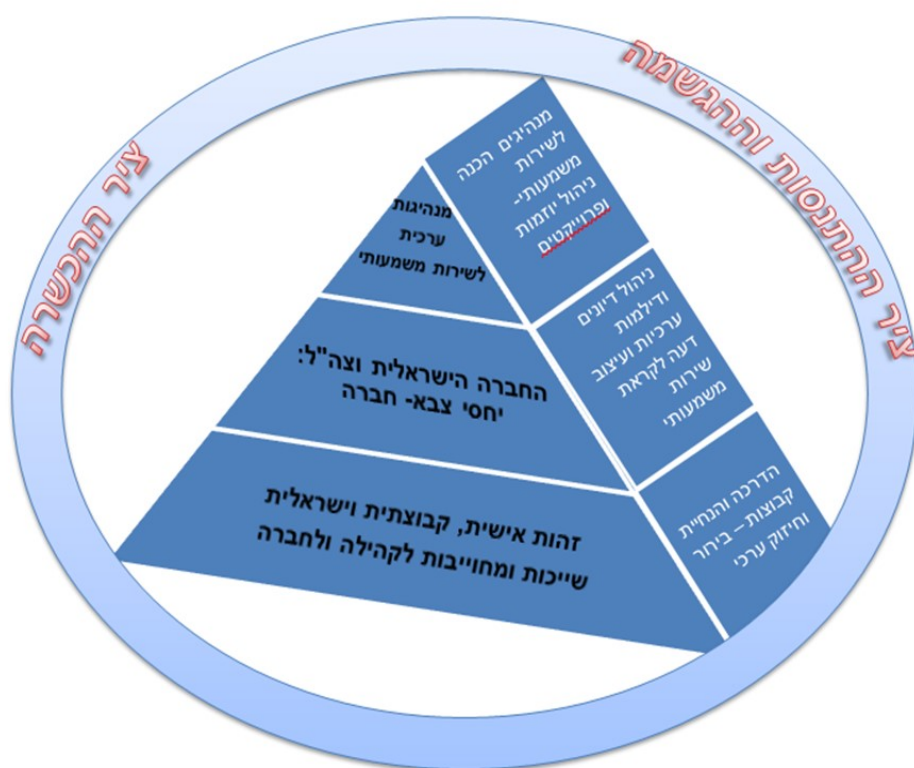
כללי בניית תכנית ההכשרה (השנתית), ההתנסויות וההגשמה לרכז "עצמ"ה"

א. **לפי מודל ההכשרה:** המודל מגדיר נושא ליבה מרכזי לכל שלב בטיפוח קבוצת המנהיגות וחניכי "עצמה" וכן ציר התנסות והגשמה לביטוי התפיסה המנחה את הידע, את הכישורים ואת המיומנויות באוריינטציה להכנה לשירות משמעותי.

ב. **בהתאם לתפוקות חינוכיות** שיש להשיג בכל שלב בתהליך החינוכי.

ג. **בחירת תכנים, פעילויות והתנסויות על-פי סילבוס:** שילוב נושאים מתוך חמשת אשכולות ההכשרה (המפורטים להלן), בהתאמה למודל ולתפוקות החינוכיות.

מודל שלבי תכנית ההכשרה, ההתנסות וההגשמה

נושאי הליבה הם נושאים מרכזיים ובנויים בשלבי התפתחות ספיראלית.

תפוקות חינוכיות	
✓ גיבוש "תעודת זהות אישית" וקבוצתית בהתאמה ליעודה של תוכנית עוצמה. ✓ זיהוי פוטנציאל המנהיגות האישי. ✓ הקנייה ולמידה של מיומנויות וכישורים להנחיה ולניהול דיונים לבירור ערכי. ✓ בניית חזון קבוצתי להשפעתם על קהילת בי"ס כקבוצת מנהיגות עוצמה.	שלב א': זהות אישית, קבוצתית וישראלית שייכות ומחויבות לקהילה ולחברה
✓ רכישת ידע : תפקידו של צה"ל בחברה הישראלית ומסלול הכנה לשירות משמעותי (מערכת החינוך, צה"ל ומשרד הביטחון). ✓ מתן ידע לגבי תהליכי מיון, מגוון היחידות ואפשרויות השירות ✓ הגדלת ארגז הכלים האישי והקבוצתי לניהול דיונים לבירור ערכי, מוטיבציות ועמדות חיוביות לשירות משמעותי באופן יעיל ואפקטיבי. ✓ הקניית מיומנויות ליזמות חברתית. ✓ חיזוק המנהיגות האישית והקבוצתית.	שלב ב': החברה הישראלית וצה"ל: יחסי צבא- חברה
✓ ריכוז והפעלת פרויקטים יוזמות ופעילויות חינוכיות של חניכי קבוצת עוצמה בתחום הכנה לשירות משמעותי במרחב הבית ספרי. ✓ יומן מסע - תהליך אישי וקבוצתי והשפעה במרחב החברתי (רפלקטיבי). ✓ הנחיית קבוצת השווים מתוך התנסות אישית בתוכנית הכנה לשירות משמעותי. ✓ פיתוח חוסן נפשי ויכולת להתמודדות עם קשיי השירות בשיתוף שפי"	שלב ג': מנהיגות ערכית לשירות משמעותי

סילבוס – אשכולות מרכזיים בהכשרה, נושאים מוצעים והצעה לפעילויות :

אשכולות מרכזיים בהכשרה	נושאים מוצעים	הצעה לפעילויות
זהות אישית וקבוצתית	✓ היכרות אישית וקבוצתית. ✓ אני והקבוצה ✓ (חוזקות, חולשות, ביטוי אישי, כוחה של קבוצה) ✓ תיאום צפיות. ✓ אתגרים בקבוצה. ✓ הגדרת מטרות ונורמות משותפות. ✓ בניית הסכם קבוצתי ✓ רב תרבותיות ושיתוף פעולה. ✓ תקשורת בין אישית. ✓ הסמלה.	✓ היכרות משמעותית לקבוצת עוצמה ✓ קבוצה מהי ✓ נורמות בקבוצה ✓ הסכם של כבוד ✓ "כתפיים רחבות" – קבלת החלטות בקבוצה ✓ מה מאחורי הסמל?
פיתוח מנהיגות והעצמה אישית	✓ אני כמנהיג / אני- מנהיגות ומה שביניהם ✓ מה היא מנהיגות וחשיבותה. ✓ תאוריות במנהיגות. ✓ סגנונות מנהיגות. ✓ תכונות וכישורים של מנהיג. ✓ מנהיגות אישית, חברתית וצבאית. ✓ בניית חזון. ✓ ביטויים למנהיגות. ✓ מנהיגים בחברה הישראלית ✓ מודלים למנהיגות והיכרות עם מנהיגים שונים. (הרצאות, סדנאות ומידע). ✓ קבלה ונתינה	✓ מהי מנהיגות ומה חשיבותה? ✓ סגנונות הנהגה ✓ מנהיגים עושים היסטוריה ✓ הישגים וחזון – אז והיום ✓ מחזון להגשמה ✓ הנעה בהנאה – כיצד להניע מונהגים

✓ בירור ערכים ✓ מחובה להתחייבות ✓ מסמך רוח צה"ל – הקוד האתי ✓ שבועת אמונים לצה"ל ✓ חלום מגויס ✓ פרופיל קרבי ✓ קרבי זה הכי, אחי	✓ בירור ערכים אישי וקבוצתי. ✓ תפקידם של ערכים ומשמעותם. ✓ השירות הצבאי כחובה וזכות. ✓ ערכי ורוח צה"ל ✓ דילמות ערכי חברתי/ לאומי/ צה"ל. ✓ ערכים מנחים חברה וצבא.	מטען ערכי (אישי, קבוצתי, לאומי, חברתי, צה"ל..)
✓ ביטויי זהות במצבים משתנים ✓ התרבות היהודית- ישראלית שלנו ✓ מדינה יהודית ודמוקרטית – תרגיל היגדים ✓ מדינה יהודית ודמוקרטית: האם יש בכך סתירה? ✓ להיות ישראלי ✓ חזון מול מציאות ✓ סכנה מימין ומשמאל – על תופעת הסרבנות בחברה דמוקרטית ✓ שוויון הזדמנויות – שירות בנות ✓ הכנה לקראת יום חילות ✓ מחיל אל חיל	✓ זהות ישראלית: אישית ומשותפת ✓ מעגלי שייכות. ✓ תולדות ישראל ומדינת ישראל: מדינה יהודית דמוקרטית, הישגים, רב תרבותיות, אתגרים בחברה הישראלית ועוד. ✓ מלחמות ישראל. ✓ זהות יהודית בראי החברה במשתנה. ✓ ציונות בת ימינו. ✓ סולידריות חברתית ואזרחית. ✓ קווים לדמות צה"ל: הקמת צה"ל, מבנה צה"ל, קשר צבא- חברה (כולל תופעות חברתיות של סרבנות, מעורבות וגבולות המעורבות וכיו"ב). ✓ שרשרת חיול, שיחות על שירות, מורק"ים. ביקור	מורשת ישראל, החברה הישראלית וצה"ל.

	בבסיסים ויחידות בצה"ל.	
✓ מיומנויות הקשבה, שיחה ודין ✓ תקשורת חד-סיטרית ודו-סיטרית ✓ טובים השניים – על עבודת צוות בהדרכה ✓ חשיבות ההקשבה בתקשורת בין אישית ✓ מתן משוב ✓ עוגת הפנאי שלי – ניהול זמן ✓ שאלון בקבלת החלטות	✓ תורת השיח והדין ✓ עבודת צוות. ✓ תקשורת בין אישית. ✓ עמידה בפני קבוצה. ✓ בניית מערך שיעור / פעילות. ✓ ניהול זמן ✓ רפלקציה ומשוב. ✓ למידת עמיתים (למידה מהצלחות והפקת לקחים). ✓ בנייה והפעלת יוזמות. ✓ בנייה והפעלת פרויקט. ✓ הצגה עצמית ופרזנטציה. ✓ הנעה ומוטיבציה. ✓ קבלת החלטות.	כלים ומיומנויות

שעות הכשרה + התנסות:

שעות ההכשרה	שעות הכשרה	שעות התנסות
שלב א'	60 ש'	60 ש' אישית + 30 קבוצתי (9 בפועל)
שלב ב'	60 ש'	60 ש' (אישי וקבוצתי)
שלב ג'	50 ש'	30 ש'

דגשים בהתנסויות בתכנית ופרויקט גמר למעורבות חברתית:

ההתנסויות חייבות להיות בעלי אופי מגוון בחוויה, בעולם התוכן, במיומנויות ובתפקודי הלומד. לצד ההכשרה בני הנוער מחויבים בהתנסויות מגוונות, בהפעלת יוזמות בכיתה יא ובכיתה יב' הפעלת פרויקט מלווה בעבודת גמר (תיעוד, יומן מסע של הפעילות). את הפרויקט ניתן לקיים בשני אופנים:

1. צוותים 2-3 בני נוער שיחברו ליוזמה/ פרויקט משותף.
2. יוזמה/ פרויקט משותף של כל חברי הקבוצה.

תנאי: היקף וגודל הפרויקט והגדרת תפקיד ברורה לכל נער/ה בפרויקט.

להלן רעיונות למימוש שעות ההתנסות, ליוזמות ולפרויקטים:

- ✓ ניהול דיונים לבירור ערכי בנושאים הנוגעים לשירות משמעותי כגון: יחסי צבא חברה, משמעות השירות הצבאי עבורי, רוח צה"ל ועוד.
 - ✓ הקמת מרחבים חינוכיים (חדר נושא) בנושאים אקטואליים ו/או חודשיים והעברת פעילות בחטיבת ביניים וחטיבה עליונה. (ניתן גם בפורמט "בית מדרש").
 - ✓ הובלת ימי שיא ואקטואליה (יום הזיכרון/העצמאות, יום ספורט בדגש ערכים וכושר קרבי, מורשת, אהבת העם והארץ, זהות, ועוד, ערבי הורים ותלמידים, בוגרים מספרים, יום חשיפה למכינות קדם-צבאיות וש"ש ועוד)
 - ✓ הקמת מאגר מידע: דף פייסבוק מלווה הכנה לשירות משמעותי, מידע על חילות צה"ל באמצעות ספר טלפונים של בוגרים על פי תפקידם בצה"ל.
 - ✓ הדרכת יחידות נושא והעברת מור"קים בטיולים שנתיים.
 - ✓ מחקר, תיעוד והנצחת סיפורי נופלים ביישוב. אימוץ משפחות שכולות. הקמת מערך הנצחה בדגש "מורשת ערכים". ניתן להוסיף: הנצחת מנהיגים.
 - ✓ אימוץ יחידה וחיילים בודדים.
 - ✓ מידעון מלווה לתהליכי גיוס ולקראת גיוס וכתבות.
- הערה: בכל הפעלת יוזמה ובפרויקט יש לעמוד בתנאי ההתנסות: שעות ודרכי יישום.

ג. קריטריונים לתקצוב רכז בית ספרי לצורך הפעלת תכניות הכנה לשירות משמעותי – שנת הלימודים תשע"ז ואילך

1. כללי – מהות הפעילות המתוקצבת

משרד החינוך מבקש לעודד בתי ספר לקיים תכניות חינוכיות במסגרת הכנת בני הנוער לשירות משמעותי בצה"ל וזאת במטרה לשפר, להרחיב ולקדם את הנכונות והמוכנות של בני הנוער לשירות משמעותי.

מרכז התוכנית הוא בניית קבוצת מנהיגות לתלמידי י"א וי"ב, שמונהגת על ידי מחנך מתוך ביה"ס, בתחומים של מנהיגות אישית, חברתית ולאומית ובדגש על השירות המשמעותי בצה"ל. להלן קישור למידע על תכנית [עצמ"ה](#) (ערכים ציונות מנהיגות והגשמה).

2. אוכלוסיית היעד:

תלמידים בכיתות י'-י"ב שהם מועמדים לשירות בטחון, הלומדים בחטיבות עליונות, בדגש על שילוב ישראלים יוצאי אתיופיה כחלק מקבוצת מנהיגות אינטגרטיבית לשירות משמעותי.

3. הגופים המתקצבים:

בעלויות על מוסדות חינוך בחטיבות עליונות (שלוש שנתי ושש שנתי) בהם פועלת תכנית נכונות ומוכנות לשירות משמעותי על פי [חוזר מנכ"ל "נכונות לשירות ומוכנות לצה"ל"](#).

4. תנאי סף:

על בתי הספר עבורם מוגשת הבקשה לעמוד בכל אלה:

- א. הוגשה לממונה חינוך חברתי במחוז תכנית רב שנתית בנושא "נכונות לשירות ומוכנות לצה"ל" הכוללת מפגשים תהליכיים קבועים, ומכינה את בני הנוער בתחום: הערכי, הרגשי, המידע.
- ב. בביה"ס מיושמת תכנית ליבה לשעת המחנך.
- ג. בביה"ס לא פועלת אחת מתכניות הכנה לצה"ל אחרות (מעגלים, אחריי.1, ידידים,)
- ד. ביה"ס והרשות מקצים משאבים לקידום הכנת בני הנוער לשירות משמעותי.
- ה. ביה"ס מקיים קשרים ושותפויות עם גורמי הקהילה והרשות בנושא .
- ו. ביה"ס מקיים קשרים עם משרד הביטחון וצה"ל בנושא - שותפות בשולחן עגול.
- ז. בעלי התפקידים בצוות החינוך החברתי בביה"ס לוקחים חלק בתכניות להכנת התלמידים לשירות משמעותי.
- ח. בחירת רכז עצמ"ה בית ספרי תעשה בתיאום עם מפקח מינהל ח"ן.

פרופיל רכז עצמ"ה בית ספרי:

- ✓ בעל תואר ראשון/שני
- ✓ ותק של 3 ש' בחינוך
- ✓ סיים שירות צבאי מלא.
- ✓ נכונות ומוכנות לעבודה מעבר לשעות בית הספר.

סנקציות וקנסות

במידה שיתברר, לאחר הקצאת התקציב, כי בית הספר/הבעלות לא עמדו בתנאי הסף האמורים או כי הוצג מצג שווא, יקוזזו התקציבים שהועברו מהתקנה התקציבית מתוך התקציב שכר הלימוד (שכל"מ) של בית הספר או הבעלות, לפי העניין.

